

неефективного використання, перевитрачання тощо, то таку тенденцію слід оцінювати негативно.

У процесі аналізу забезпеченості установи необхідно оцінити дотримання норм витрачання основних матеріалів для виконання профільної діяльності в розрахунку на одиницю споживання (кількість учнів, студентів, кількість відвідувань у поліклініці, ліжко-днів тощо). Перевитрачання ресурсів, недотримання нормативних значень розцінюється як порушення бюджетної дисципліни.

Запровадження в установах відповідного нормативного регулювання допоможе ефективно проводити аналіз забезпеченості установи матеріальними ресурсами, контролювано використовувати ресурси, зменшити втрати від псування, протермінованості матеріалів, забезпечить якість надаваних послуг.

Список використаних інформаційних джерел

1. Атамас П.Й. Облік у бюджетних установах: Навч. посіб.-К.: Центр учбової літератури, 2009. - 288 с.
2. Болух М.А., Заросило А.П. Аналіз фінансово-господарської діяльності бюджетних установ: Навч. посіб.-К.: КНЕУ, 2008. -344с.

УДК: 336.225.674:339.166.5(043.2)

Петрик О.А.

*д.е.н., професор
завідувач кафедри аудиту*

Дядюн О.О.

*аспірантка кафедри аудиту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ АУДИТОРАМИ ПРОЦЕДУРИ DUE DILIGENCE ДО ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Забезпечення подальшого розвитку аудиторської діяльності в Україні потребує удосконалення сучасних підходів до формування та аналізу інформації, а також її підтвердження. Відносно новим, проте безумовно перспективним, напрямом роботи аудиторів є застосування процедури due diligence у процесі діагностики фінансового та правового становища суб'єктів господарювання. Використання нематеріальних активів у процесі здійснення господарської діяльності, з одного боку, потребує дотримання законодавчих вимог щодо захисту прав інтелектуальної власності, а з іншого, може мати суттєвий вплив на фінансові результати та загалом на фінансовий стан підприємств. Відповідно, вкрай важливим у процесі нівелювання ризиків є застосування процедури due diligence до об'єктів інтелектуальної власності.

Загалом провідною ідеєю due diligence, як свідчать дані таблиці 1, є проведення комплексного аналізу кількісних та якісних показників, що

характеризують різні аспекти діяльності суб'єкта господарювання, з метою визначення основних ризиків та формування об'єктивного судження про підприємство як об'єкт інвестування.

Відтак, важливою є оцінка і формування судження аудитора щодо вартості, структури та права власності на активи. Підвищеної уваги заслуговує особливий їх вид – нематеріальні активи, оскільки у сучасних умовах вони можуть бути визначальним чинником формування вартості підприємства. Так, наприклад, за даними рейтингу «Brand Finance Global 500» [4] вартість бренду компанії Amazon у 2018 р., порівняно з 2017 р., зросла на 42% і склала 150,8 млрд. дол. Суттєві позитивні зрушення у цінності бренду були характерними і для таких компаній як Apple (37%), Google (10%), Samsung (39%), Facebook (45%). Due diligence може бути доцільним як у випадках придбання інтелектуальної власності, здійснення процесів злиття та поглинання компаній, підготовки інвестиційних проектів, так і для створення ефективної системи управління інтелектуальними активами суб'єктом господарювання.

Узагальнюючи думки вітчизняних науковців [2, 5], окреслимо основні завдання процедури due diligence об'єктів інтелектуальної власності:

- аналіз і підтвердження законності володіння товарними знаками, торговими марками, творами, винаходами, програмними продуктами фірмовими назвами, ноу-хау тощо;
- мінімізація існуючих бізнес-ризиків операцій ними (зокрема ризику втрати інтелектуальної власності чи її знецінення);
- підтримка процесів формування чи реструктуризації інтелектуальної власності підприємства для майбутніх транзакцій або внутрішньої оптимізації;
- задоволення інформаційних потреб та інтересів основних учасників угоди у випадку здійснення транзакцій – обґрунтування найкращої ціни для продавця, впевненість у задовільному стані придбаної компанії для інвестора (належний стан об'єктів інтелектуальної власності, законність майнових та немайнових прав, відсутність ризиків, висновки про переваги та недоліки від співпраці).

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «due diligence» у науковій літературі

Автор, джерело	Визначення
Бондар В.П. [1, с. 24]	Due diligence – процес ґрунтовного аналізу всіх активів, що входять до складу підприємства з перевіркою їх юридичної «чистоти» та зобов'язань, реального правового та фінансового становища.
Дема Д. І., Недільська Л. В. [2]	Due diligence – процедура формування об'єктивного уявлення про об'єкт інвестування, яка включає в себе аналіз інвестиційних ризиків, незалежну оцінку об'єкта інвестування, повне дослідження діяльності компанії, комплексну перевірку фінансового стану та позицій на ринку.
Назаренко І. М., Орехова А. І. [3, с. 361]	Due diligence – супутня послуга аудиту, яка включає повне дослідження підприємства, базується на аналізі кількісних і якісних показників діяльності суб'єкта господарювання, а також системі менеджменту та внутрішнього контролю.

Аналіз існуючих підходів щодо етапів проведення загального due diligence компанії [6, 7] та урахування особливостей проведення due diligence об'єктів інтелектуальної власності [2, 5], дозволили окреслити основні етапи процедури due diligence інтелектуальної власності (табл. 2).

Таблиця 2

Основні етапи проведення due diligence об'єктів інтелектуальної власності

Етап	Зміст
1. Організаційний	Визначення обсягу, часу, обрання фахівців для здійснення перевірки.
2. Інформаційний	Запит і збір інформації (формування вичерпного переліку об'єктів інтелектуальної власності, якими володіє компанія; отримання документів щодо прав на інтелектуальну власність – договорів, свідоцтв, дозволів; збирання інформації щодо судових спорів та претензій у випадку порушення компанією прав на інтелектуальну власність.
3. Безпосередня перевірка	Передбачає перевірку законності прав на об'єкти інтелектуальної власності, правомірність їх передачі; визначення ринкової вартості об'єкта інтелектуальної власності; оцінка достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також юридична оцінка ризиків.
4. Звітний	Підготовка і надання звіту з висновками про стан компанії в частині об'єктів інтелектуальної власності; надання рекомендацій щодо оптимізації використання прав інтелектуальної власності, удосконалення договорів щодо розпорядження правами тощо.

Валявська Д. [5] підкреслює, що due diligence об'єктів інтелектуальної власності може бути як частиною загального due diligence компанії, так і окремою перевіркою лише зазначених активів.

Процедура due diligence є корисною як для самого підприємств (його власники та менеджери отримують інформацію та рекомендації аудитора для прийняття подальших управлінських рішень щодо оптимізації бізнес-процесів з використанням об'єктів інтелектуальної власності), так і для зовнішніх зацікавлених сторін (покупці та інвестори поінформовані про ризикові зони, що унеможливить або мінімізує негативні наслідки угоди). До того ж, due diligence базується на синергії застосування методів як якісної, так і кількісної діагностики підприємств. Враховуючи те, що нині не всі інтелектуальні активи підприємств підлягають кількісній оцінці, саме така діагностика (за допомогою і якісних показників) може сприяти зменшенню підприємницьких ризиків та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Таким чином, due diligence об'єктів інтелектуальної власності у нинішніх умовах інформатизації бізнесу може стати чинником визнання цінності інтелектуальних активів та їх інноваційного значення для суб'єкта господарювання. Проведення такої перевірки, безумовно, сприятиме вчасному виявленню та нівелюванню існуючих ризиків під час здійснення транзакцій за участю нематеріальних активів, а також забезпечить дотримання законів у сфері інтелектуальної власності. Перспективним напрямом подальших

досліджень є розроблення комплексної методики експертизи нематеріальних активів підприємств за допомогою процедури due diligence.

Список використаних інформаційних джерел

1. Бондар В. Методичні засади експертизи правового та фінансового становища компанії при складанні звіту Due Diligence / Валерій Бондар // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 8. – С. 23-28.
2. Дема Д. І. Due Diligence в управлінні ризиками при використанні об'єктів інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / Д. І. Дема, Л. В. Недільська. – Режим доступу: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/7500/1/IENTtaNP_2016_125-130.pdf.
3. Назаренко І. М. «Дью ділідженс»: сутність, призначення та послідовність проведення / І. М. Назаренко, А. І. Орехова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2011. – Вип. 20 (1). – С. 360-366.
- Brand Finance Global 500. The annual report on the world's most valuable brands. February 2018 [Електронний ресурс]. – http://brandfinance.com/images/upload/bf_global2018_500_website_locked_final_spread_02.02.18.pdf.
4. Валявська Д. Юридичний аудит (Due Diligence) об'єктів інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / Дар'я Валявська. – Режим доступу: https://www.sk.ua/sites/default/files/dv_article_1.pdf.
5. Сітарчук А.Ю. Сутність due diligence і можливості використання в Україні / А.Ю. Сітарчук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 1. – С. 267-269.

УДК 657.1

Пилипенко Л.М.

д.е.н., доцент

професор кафедри обліку та аналізу

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

РОЗВИТОК НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО-СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах розвитку екологічно-соціально-орієнтованої економіки інформаційні потреби зовнішніх стейкхолдерів суб'єктів господарювання не обмежені лише фінансово-економічними результатами їхньої діяльності. Не менш важливими для заінтересованих сторін стали результати діяльності підприємств, що виражають соціально-екологічний вплив на суспільство та навколишнє середовище. Очевидно, що такі інформаційні потреби обумовлюють необхідність вироблення відповідних інструментів їхнього задоволення.